

ผลงานท่านจอห์น ดีวีย์ และ งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

รายงานการวิจัย บทนี้จะกล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษา รากฐานทาง ๗ ของการศึกษาที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา ความมุ่งหมายของการศึกษาของบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ความมุ่งหมายการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน *Qualitative methodology* ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ และสุดท้ายจะกล่าวถึง รายงานการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษา

การประกอบกิจการใดย่อมมีการวางความมุ่งหมายไว้ก่อน แล้วจึงจะมีการวางแผนงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลงานว่าโดยผลตามเป้าประสงค์หรือไม่ จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) นักการศึกษาและนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งกล่าวว่า ความมุ่งหมายเป็นสิ่งที่แสดงผลของกระบวนการทำงานซึ่งจะนำไปสู่ผลที่หวังไว้ ความมุ่งหมายจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญตัวหนึ่ง ในการกำหนดการปฏิบัติ (An aim denotes the result of any natural process brought to consciousness and made a factor in determining present observation and choice of ways of acting)⁽¹⁾

ตามแนวความคิดของ จอห์น ดีวีย์ เกณฑ์ที่คิดในการกำหนดความมุ่งหมายของกิจกรรมต่าง ๆ มีอยู่ 3 ข้อ คือ

1. ความมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นผลมาจากสภาพการณที่ป็นอยู่
(The aim set up must be an outgrowth of existing conditions)
2. ความมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นจะต้องกำหนดให้แน่ชัดก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ
(Aim could be completely formed prior to the attempt to realize them.)

⁽¹⁾ John Dewey, Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education (New York: The Free Press, 1966), p. 110.

3. ความมุ่งหมายที่ลงขันนั้นจะต้องให้ความอิสระในการปฏิบัติ

(The aim must always represent a freeing of activities)(2)

ในด้านการศึกษา การจัดการศึกษาก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดความมุ่งหมายในการที่จะจัดการศึกษาให้แก่บุคคล จอห์น คิวอี้ กล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายที่ดีของการศึกษาคงจะมีลักษณะดังนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาต้องมีรากฐานมาจากกิจกรรมและความต้องการของบุคคลที่ได้รับการศึกษา

(An educational aim must be founded upon the intrinsic activities and needs of the given individual to be educated)

2. ความมุ่งหมายของการศึกษาจะต้องสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนได้

(An aim must be capable to translation into a method of co-operating with the activities of those undergoing instruction)

3. ความมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นจะต้องช่วยให้นักการศึกษาบรรลุถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดได้

(Educators have to be on their guard against ends that are alleged to be general and ultimate.)(3)

ความมุ่งหมายของการศึกษาก็เหมือนกับความมุ่งหมายของกิจการค้าอื่น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นความมุ่งหมายทางด้านเศรษฐกิจหรือด้านอื่นใดก็ตาม ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้น ผู้ปฏิบัติจะทำได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความมุ่งหมายที่วางไว้ ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการศึกษากับความมุ่งหมายของการศึกษา

ดร. สาโรช บัวศรี ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่ว่า

(2) Ibid., pp. 104-105.

(3) Ibid., pp. 107-109.

การศึกษาแผนใหม่เป็นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนรากฐานหรือหลักวิชาการที่มั่นคง รากฐานหรือหลักวิชาการของการศึกษาแผนใหม่มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. รากฐานทางวิชาจิตวิทยา คือการเอาความรู้ในทางวิชาจิตวิทยา มาเป็นรากฐาน หรือแนวทางปฏิบัติ

2. รากฐานทางวิชาปรัชญา คือการเอาความรู้ในทางวิชาปรัชญา มาเป็นรากฐาน หรือแนวทางในการปฏิบัติ

3. รากฐานทางวิชาสังคมวิทยา คือการเอาความรู้ในทางวิชาสังคมวิทยา มาเป็นรากฐานหรือแนวทางในการปฏิบัติ

4. รากฐานทางวิชาประวัติศาสตร์ คือการพิจารณาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นจุดเริ่มต้น แล้วดำเนินการสร้างเสริมหรือแก้ไขปรับปรุงต่อไป ให้เหมาะสม⁽⁴⁾

รากฐานทั้ง 4 ประการนี้ จึงเป็นองค์ประกอบของแนวการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือรากฐานทางวิชาปรัชญา ปรัชญาการศึกษาอันว่ามีบทบาทมากในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา กลุ่มแนวความคิดทางปรัชญาการศึกษากลุ่มหนึ่งก็มีแนวคิดของตนเองว่า การศึกษา คืออะไร ในการจัดการศึกษาคควรจะวางจุดมุ่งหมายไว้อย่างไร ปรัชญาการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการศึกษายุคใหม่นี้มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ

1. ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มโปรเกรสซีวิสม (Progressivism)
2. ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มพีเรเนียนลิสม (Perennialism)
3. ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มเอสเซนเชียลลิสม (Essentialism)
4. ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มรีคอนสตรัคชันลิสม (Reconstructionalism)

กลุ่มโปรเกรสซีวิสม (Progressivism)

ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า การศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Education as Cultural Transition) ซึ่งพอจะสรุปแนวความคิดทางการศึกษาของ

⁽⁴⁾ สาร์โรช นั้วศรี, พหุศาสตร์กับการศึกษาแผนใหม่ (พระนคร: องค์การข้าของคุรุสภา, 2510), หน้า 3-4.

ปรัชญาการศึกษาสาขานี้ได้ดังนี้ คือ

1. การศึกษาคือประสบการณ์และการจัดการศึกษาคควรคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ การเรียนการสอนควรดำเนินไปตามความสนใจของเด็ก ครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำปรึกษาเท่านั้น
2. การศึกษาคือชีวิตและคู่กับชีวิต โรงเรียนเป็นตัวแทนของสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน
3. ลัทธิการปกครองแบบประชาธิปไตยเหมาะสมที่สุดกับการศึกษาแผนใหม่ และการศึกษาแผนใหม่ก็จำเป็นสำหรับระบอบประชาธิปไตย การเรียนการสอนควรสนับสนุนการทำงานร่วมกัน

ความมุ่งหมายการศึกษาตามแนวความคิดของกลุ่บโปรเกรสซีวิสม

ปรัชญาการศึกษาสาขานี้มีความเห็นว่า การศึกษาคควรมีความมุ่งหมายดังนี้

1. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักปรับปรุงตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีและสามารถดำเนินชีวิตได้ดี
2. มุ่งให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง รู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับคนอื่น
5. มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย⁽⁵⁾

กลุ่มพีเรเนเน็ลลิสม (Perennialism)

กลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า การศึกษาคือการถ่วงไว้ซึ่งวัฒนธรรม (Education as Cultural Regression) ซึ่งสรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาของปรัชญาการศึกษาสาขานี้ได้ดังนี้

(5) George F. Kneller, Introduction to the Philosophy of Education (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1964), pp. 94-107.

1. โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนทุกสมัยย่อมเหมือนกัน การศึกษาคือชีวิต เมื่อชีวิตของมนุษย์ไม่เปลี่ยนแปลง การศึกษาก็ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงด้วย
2. การศึกษาไม่ใช่การเขียนแบบชีวิต แต่มุ่งการเตรียมตัวเพื่อชีวิต การฝึกเด็กก็เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่
3. การศึกษาคือความรู้ ควรศึกษาจากคำร่ำที่โต้เก็บรวบรวมไว้อย่างถูกต้อง การศึกษาคือการมุ่งส่งเสริมการคิดใช้เหตุผลมากที่สุด
4. เด็กควรจะได้รับความรู้พื้นฐานที่จะสามารถให้เด็กเข้าใจความแน่นอนของความรู้และสิ่งแวดล้อม
5. หน้าที่ของโรงเรียนไม่ใช่การฝึกอาชีพให้แก่เด็ก แต่ฝึกให้รู้จักใช้ปัญหา เมื่อมีปัญญาแล้วก็จะสามารถเลือกอาชีพได้ การฝึกอาชีพเป็นหน้าที่ของสถาบันอาชีพต่าง ๆ
6. การสอน ควรใช้วิธีการฝึกให้คิด ท่องจำ และ ทักษะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวความคิดของกลุ่มพีเรนเนียล

กลุ่มพีเรนเนียลลิสต์ มีแนวความคิดว่า ความมุ่งหมายของการศึกษาคือจะกำหนดดังนี้

1. ใหญ่เรียนได้ศึกษาวิชาการมากที่สุด
2. ให้ทุกคนมีความรู้ที่เพิ่มกัน
3. เพื่อเตรียมชีวิตในอนาคต
4. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดโดยใช้วิธีการแห่งปัญญา⁽⁶⁾

กลุ่มเอสเซนเชียลลิสม์ (Essentialism)

แนวความคิดของกลุ่มนี้เป็นสายกลางระหว่างกลุ่มโปรเกรสซีวิสม์ และกลุ่มพีเรนเนียลลิสต์ ซึ่งมีแนวความคิดดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา คือการถ่ายทอดความรู้จากหลักสูตรและประมวลการเรียน
2. การศึกษาคือการรักษาวินัยธรรม (Education as Cultural Conservation)

(6) Ibid., pp. 107-113.

3. การเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนทำงานหนักและขยันขันแข็ง
4. ครูเป็นตัวละครสำคัญของการเรียนการสอน ไม่ใช่เด็กเป็นส่วนสำคัญ ครูจะต้องมีความรู้ทั้งด้านวิชาสามัญ วิชาจิตวิทยา มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีเจตนคติที่ดีต่อการศึกษา มีความเสียสละ เต็มใจทำเป็นอาชีพครู
5. การสอนควรใช้วิธีการแห่งปัญญา

ความมุ่งหมายการศึกษาตามแนวความคิดของกลุ่มเอสเซนเซียลลิสม์

กลุ่มปรัชญาการศึกษาสาขาเอสเซนเซียลลิสม์ มีความเห็นว่าการศึกษาคควรมีความมุ่งหมายดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความชำนาญมากที่สุด
2. บัณฑิตผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางปัญญา
4. ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความสามารถของตนในทางที่เหมาะสม
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง (Self-discipline)
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น (7)

กลุ่มรีคอนสตรัคชันนัลลิสม์ (Reconstructionalism)

ปรัชญาการศึกษาของกลุ่มนี้ได้แนวความคิดมาจากกลุ่มโปรเกรสซีวิสม์ แต่รุนแรงกว่า ซึ่งมีแนวความคิดดังนี้

1. การศึกษาถือการปฏิรูปทางสังคม (Education as Cultural Reconstruction)
2. หน้าที่สำคัญของการศึกษาถือการปฏิรูปสังคมแบบใหม่ที่ได้ด้อยลงละเอียกรอบคอบ
3. นักการศึกษาควรจะให้ความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา
4. ครูจะต้องเป็นผู้ชักจูงให้นักเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิรูปสังคม
5. การกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา ควรจะได้จากการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์-

(7) Ibid., pp. 113-119.

พฤติกรรม (Behavioral Science) มากขึ้น

6. เด็ก โรงเรียน และการศึกษา ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ดังนั้น ในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา ควรจะโคพิจารณาสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนให้ถี่
7. ระบบสังคมใหม่ควรจะเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบ

ความมุ่งหมายการศึกษาตามแนวความคิดของกลุ่มรีคอนสตรัคชันนิลลิสม

ปรัชญาการศึกษาของกลุ่มรีคอนสตรัคชันนิลลิสม มีความคิดเห็นว่า การจัดการศึกษาควรมีความมุ่งหมายดังนี้ คือ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปสังคม
2. มุ่งให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
3. ฝึกฝนให้เด็กเรียนเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
4. ให้เด็กมีความสามารถเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในอนาคต⁽⁸⁾

แนวความคิดหรือปรัชญาการศึกษาทั้งสี่กลุ่มนี้มีอิทธิพลในการจัดการศึกษาปัจจุบัน ประเภทต่าง ๆ หลายประเภทยอมรับแนวความคิดของปรัชญาการศึกษาเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรัชญาการศึกษาสาขาโปรเกรสลิวิสมและสาขารีคอนสตรัคชันนิลลิสม นับว่าได้รับการยอมรับมากกว่าปรัชญาสาขาอื่น เช่น ในสหรัฐอเมริกา แนวความคิดทางการศึกษาของปรัชญาการศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้มีอิทธิพลในการกำหนดความมุ่งหมายและการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกามาก.

ความมุ่งหมายของการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ตื่นตัวในด้านการศึกษามากที่สุดประเทศหนึ่ง สหรัฐอเมริกาได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความมุ่งหมายของการศึกษาอยู่เสมอ ดังจะเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

(8) Ibid., pp. 119-127.

ขอความที่แสดงถึงความมุ่งหมายของการศึกษาในสหรัฐอเมริกาฉบับแรก คือ ความมุ่งหมายของการมัธยมศึกษาที่เรียกว่า Seven Cardinal Principles of Secondary Education ซึ่งกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า ควรจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน:

- (1) มีสุขภาพดี
- (2) มีทักษะพื้นฐานในการศึกษาต่อ
- (3) เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- (4) มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ
- (5) เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของชาติ
- (6) รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ---
- (7) มีจรรยาบรรณอันดีงาม⁽⁹⁾

ในปี ค.ศ. 1938 The National Education Association หรือ สมาคมการศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศความมุ่งหมายของการศึกษาของสหรัฐอเมริกาไว้ 4 ด้าน คือ

1. เกี่ยวกับสัจจการแห่งตน (Self Realization) มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความอยากรู้อยากเห็น (Inquiring mind) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การพูด เลisure activities สันทนาการ (Recreation) พลาณามัย สุนทรียศาสตร์ และมีอุปนิสัยอันดีงาม
2. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ (Human Relationships) มีความมุ่งหมายต้องการให้ผู้เรียนเคารพคุณค่าของบุคคล รู้จักให้ความร่วมมือ รู้จักสร้างมิตรภาพ มีความรักบ้านและครอบครัว รู้จักทำงานบ้านและดำเนินชีวิตในครอบครัวโดยวิถีการแห่งประชาธิปไตย
3. เกี่ยวกับประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) มีความต้องการให้ผู้เรียนมีความสนใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เห็นความสำคัญในการประกอบอาชีพ รู้จักเลือกประกอบอาชีพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สิน
4. เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อนานาชาติ (Civic Responsibility) มีความ

(9) Lawrence Wm. Downey, The Task of Public Education: The Perceptions of People (Chicago: Midwest Administration Center, the University of Chicago, 1960), p. 8.

มุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะช่วยกันรักษาความยุติธรรมของสังคม รู้จักคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดี⁽¹⁰⁾

ค.ศ. 1948 American Federation of Teachers ได้ประกาศความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ 7 ข้อ คือ

1. ต้องการให้โรงเรียนเป็นผู้ประสานของโหลระหว่างความเจริญทางวิทยาศาสตร์และความล้าช้าของสังคม
2. มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสร้างและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจและคำนึงถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ และรักสันติภาพ
4. โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการยอมรับระบบประชาธิปไตยของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
5. โรงเรียนจะต้องส่งเสริมค่านิยม (Value) ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จรรยาอันดี
6. โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. โรงเรียนต้องให้การศึกษาค้นคว้าความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันแก่ผู้เรียน⁽¹¹⁾

สมิท บี. โอธานเนล (Smith B. Othanel) ได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษาของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันไว้ในหนังสือ *Teachers for the Real World* กล่าวว่า การจัดการศึกษาควรมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน:

1. รู้จักเลือกและประกอบอาชีพ
2. ปักฝนการปฏิบัติงานที่มุ่งยากับขั้นตอนตามระบอบประชาธิปไตย
3. เห็นความสำคัญของกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม

001559

(10) *Ibid.*, pp. 8-9.

(11) *Ibid.*, pp. 11-12.

4. เห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับยูโกสลาเวีย (12)

ความมุ่งหมายของการศึกษาไทย

การศึกษาของไทยได้มีมาแต่ครั้งโบราณกาลแล้ว ดังที่ น.ล.มานิจ ชุมสาย ได้กล่าวไว้ในคำนำของหนังสือประวัติศาสตร์การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย ว่า "--- การศึกษาของไทยนั้นมีประวัติมาแต่โบราณกาล และข้าพเจ้ายังได้พบในกาลต่อมา ณ หอสมุดแห่งชาติฝรั่งเศสที่กรุงปารีส อีกว่า ไทยมีอักษรของตนเองใช้ตั้งแต่สมัยนานเจ้าแล้ว" (13) แต่เราก็ไม่สามารถจะหาหลักฐานมาอ้างอิงได้ว่า การศึกษาของไทยในยุคนั้นเป็นอย่างไร (14)

นับแต่ชาติไทยได้มาตั้งอาณาจักร ณ ดินแดนปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งยุคการศึกษาของไทย ได้ 3 ยุค คือ ยุคกรุงสุโขทัย ยุคกรุงศรีอยุธยา และยุคกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงสุโขทัย ลักษณะการศึกษาและโรงเรียนในยุคกรุงสุโขทัยนั้น สันนิษฐานว่า รัฐและวัดรวมกันเป็นศูนย์กลางของประชาชน กิจกรรมของประชาชนก็มีส่วนสัมพันธ์กับรัฐและวัด อยู่เสมอ รัฐและวัดเป็นผู้ให้การศึกษแก่ประชาชน ฉะนั้น ประชาชนสมัยสุโขทัยจึงเป็นปึกแผ่นและมีความสมบูรณ์พูนสุข (15)

สำหรับในสมัยกรุงศรีอยุธยา การศึกษาก็ได้เปลี่ยนรูปจากสมัยสุโขทัย กล่าวคือการศึกษาโดยทั่วไปตกอยู่กับวัด การศึกษาในยุคนั้นทำให้ประเทศไทยมีความเจริญในทางอักษรศาสตร์ และศิลปศาสตร์ เป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นยุคตอนต้น ๆ ในรัชสมัยของพระบรมไตรโลกนาถหรือในตอนปลายยุคของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และพระบรมโกศ ซึ่งเราก็ได้ทราบว่าอักษรศาสตร์ใน-

(12) Smith B. Othanel, Saul B. Cohen and Arthur Pearl, (ed.), Teachers for the Real World (Washington D.C.: The American Association of Colleges for Teacher Education, 1969.), p. 7.

(13) วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาไทย (ธนบุรี: โรงพิมพ์บรรณาร, 2507), หน้า 1.

(14) Ibid.,

(15) กรมวิชาการ, เอกสารชุดพัฒนาทางการศึกษา อันที่ 1 : ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ (พระนคร: โครงการพัฒนาการศึกษา, 2503), หน้า 1.

บุคคลดังกล่าวมีความเจริญมาก อาจจะเรียกได้ว่าในรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น เป็นยุคทองของทวีปของเรา

ส่วนการศึกษาในยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1. ตั้งแต่เริ่มตั้งกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง จนกระทั่งถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือตั้งแต่ พ.ศ. 2325 ถึง พ.ศ. 2414
- ระยะที่ 2. นับแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือราวปี พ.ศ. 2414 จนกระทั่ง พ.ศ. 2475
- ระยะที่ 3. ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน⁽¹⁶⁾

ความมุ่งหมายของการศึกษาในยุคกรุงสุโขทัยไม่ปรากฏหลักฐานอะไรพอจะอ้างอิงได้เนื่องจากการศึกษาในยุคนี้เกี่ยวข้องกับวัด จึงพอสันนิษฐานว่า ความมุ่งหมายของการศึกษาคงเป็นไปตามความแนวทางของพระพุทธศาสนา คือมุ่งให้ผู้นับมีความรู้ทางจริยศาสตร์เป็นสำคัญ เมื่อยุคกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก็ไม่มีหลักฐานอะไรพอจะอ้างอิงได้ว่า เป้าหมายของการศึกษามีความมุ่งหมายอย่างไร

ซึ่งจะมีหลักฐานเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษาในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ ระยะที่สองคือเมื่อปี พ.ศ. 2414 ได้มีการตั้งโรงเรียนหลวงเป็นแห่งแรกและมีพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นอาจารย์ใหญ่ ได้ตั้งความมุ่งหมายของการศึกษาว่า "มุ่งฝึกสอนบุตรหลานข้าราชการให้รู้หนังสือไทย เลข และ ขนบธรรมเนียมราชการ เพื่อได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณต่อไป"⁽¹⁷⁾ ความมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าวนี้น่าจะปลูกฝังความต้องการเข้ารับราชการของคนไทยเรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2440 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากประพาสทวีปยุโรปแล้ว ความมุ่งหมายของการศึกษาได้เพิ่มอีกอย่างหนึ่งคือ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่สามารถไปศึกษาในประเทศต่าง ๆ ณ ทวีปยุโรป เพื่อช่วยให้งานข้าราชการก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งก็จะเห็นว่า ความมุ่งหมายของการศึกษาก็ยังเน้นเรื่องการเข้ารับราชการอยู่นั่นเอง

(16) วิทยาลัยวิชาการศึกษา, *op. cit.*, หน้า 3.

(17) *Ibid.*, หน้า 11.

ปี พ.ศ. 2414 นับได้ว่าเป็นการเริ่มรูปโครงการศึกษาของไทย ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึง ปี พ.ศ. 2475 ได้มีการจัดวางโครงการศึกษา แผนการศึกษาหลายครั้ง เช่น โครงร่างการศึกษา พ.ศ. 2441 แผนการศึกษา พ.ศ. 2445 แผนการศึกษา พ.ศ. 2450 แผนการศึกษา พ.ศ. 2452 โครงการศึกษา พ.ศ. 2456 แผนการศึกษา พ.ศ. 2458 และโครงการศึกษา พ.ศ. 2464⁽¹⁸⁾ แต่แผนการศึกษาหรือโครงการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ไม่ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้อย่างแน่นอน เพียงแต่กล่าวถึงระบบโรงเรียน และหลักสูตรของการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไว้เท่านั้น แต่พอสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2414 ถึง พ.ศ. 2449 มุ่งจะให้ผู้เรียนเข้ารับราชการ และตามแผนการศึกษา พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา ได้ขยายออกไปทางอาชีวศึกษามีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้อาชีพมากขึ้น จะได้ออกไปทำมาหาเลี้ยงชีพได้ ต้องการให้ประชาชนพลเมืองควรมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยทั่วหน้ากัน และสอนให้พลเมืองมีความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยควรแก่อัธยาศัยของตน⁽¹⁹⁾

ความมุ่งหมายของการศึกษาของไทยที่ได้กำหนดและหาหลักฐานได้แน่นอนมีปรากฏในแผนการศึกษาชาติ 4 ฉบับคือ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 และ แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปี พ.ศ. 2503 ซึ่งรายละเอียดของความมุ่งหมายของการศึกษาของแผนการศึกษาชาติทั้ง 4 ฉบับ มีดังนี้ คือ

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475

แผนการศึกษาชาติ ฉบับนี้ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2475 ได้กำหนดความมุ่งหมายของชาติไว้ดังนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายแห่งการศึกษาของชาติ คือ ให้พลเมืองทุกคนไม่เลือกเพศ ชาติ ศาสนา ได้รับการศึกษาน่าเหมาะแก่อัธยาศัยของตน คือ พอสมควรแก่ภูมิปัญญาและทุนทรัพย์ เพื่อทุกคนได้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองในทางอาชีพซึ่งตนเกิดมาสำหรับการกระทำ

(18) กรมวิชาการ, op. cit., หน้า 6-64.

(19) วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, op. cit., หน้า 14.

2. เพื่อการอาชีพของตน กลุ่มครูกวดวิชาควรได้รับการศึกษาทั้งสามัญและ
วิสามัญศึกษาทั้งสองฝ่าย ซึ่งกำหนดไว้เป็นขั้น ๆ ตามภูมิปัญญาและทุนทรัพย์

3. เพื่อความสมบูรณ์แห่งชนกนักรสยาม ท่านให้จัดการศึกษาทั้งสาม ส่วน
ลวมพอเหมาะกัน คือ

- (1) จริยศึกษา อบรมให้มึศีลธรรมอันดีงาม
- (2) พุทธิศึกษา ให้มึปัญญาความรู้
- (3) พลศึกษา ฝึกหัดให้มึนญี่ร่างกายบริบูรณ์---(20)

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479

ใ้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาชาติใหม่และประกาศใช้เมื่อปลายปี พ.ศ. 2479
ซึ่งความมุ่งหมายของการศึกษาโลกลาวไว้ว่า

-----1. รัฐมีความมุ่งหมายที่จะให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา เพื่อจะได้ทำ
หน้าที่พลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญได้เต็มที่ และเพื่อทุกคนจะได้เป็นประโยชน์
แก่ประเทศชาติและตนเองตามหน้าที่

2. เพื่อให้ได้ประโยชน์ตามหน้าที่ กลุ่มครูกวดวิชาจึงได้รับการศึกษาทั้งสอง
สถาน คือสามัญศึกษากับอาชีพศึกษา

3. เพื่อความสมบูรณ์แห่งการศึกษาทั้งสองสถานนั้น ได้จัดการศึกษาทั้งสาม
ส่วนคือ

- (ก) พุทธิศึกษา ให้มึปัญญาความรู้
- (ข) จริยศึกษา ให้มึศีลธรรมอันดี
- (ค) พลศึกษา ให้มึร่างกายบริบูรณ์---(21)

(20) กรมวิชาการ, op. cit., หน้า 57.

(21) กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2435-2507 (พระนคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 341-342.

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494

ตามแผนการศึกษาชาติฉบับนี้ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ 4 ข้อ คือ

1. รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองได้รับการศึกษาที่เหมาะสมแก่ศักยภาพเพื่อทุกคนให้เป็นพลเมืองที่มีร่างกายแข็งแรง และพละทานามัยสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพและจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย
2. เพื่อการ เป็นพลเมืองดี กุลบุตรกุลธิดาพึงได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนอายุย่างเข้าปีที่ 15 เป็นอย่างน้อย
3. กุลบุตรกุลธิดา พึงชวนชวชาญหาความรู้และความจักเจนอันเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนสืบไปในภายหน้า
4. ในการจัดการศึกษานั้น ท่านให้จัดการศึกษาทั้งสี่ส่วนล้วนพอเหมาะกันคือ
 - ก. จริยศึกษา ให้มีวัฒนธรรมอันดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตน
 - ข. พลศึกษา ให้มีร่างกายแข็งแรงและมีพละทานามัยสมบูรณ์ ทั้งยังมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
 - ค. พุทธิศึกษา ให้มีปัญญาความรู้ความสามารถใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป
 - ง. หัตถศึกษา ให้มีความเคยชินและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ⁽²²⁾

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503

แผนการศึกษาฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ สาระสำคัญของความมุ่งหมายของการศึกษา กล่าวไว้ดังนี้ คือ

(22) Ibid., หน้า 364.

1. รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาคตามควรแก่อัถคตภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และทำคุณประโยชน์แกประเทศชาติ

2. กุลบุตรกุลธิดาซึ่งได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียน จนอายุ 15 ปีบริบูรณ์ เป็นอย่างน้อย

3. กุลบุตรกุลธิดาซึ่งชวนชวนหาความรู้และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ แก่การงานของตนสืบไปในภายหน้า

4. ในการจัดการศึกษานั้น ให้จัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล โดยให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจและแผนการปกครองประเทศเรอ จัดใหม่

(ก) จริยศึกษา ให้มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีหิริโอตตัมปะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน

(ข) พลศึกษา ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิตกับทั้งมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา

(ค) พุทธิศึกษา ให้มีความรู้ วิชาการ ปัญญา เพื่อการดำรงชีวิต โดยทั่วไป

(ง) หัตถศึกษา ให้มีกึญนิสัยและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติ งาน เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ⁽²³⁾

ความมุ่งหมายของการประถมศึกษา

การวิจัยนี้ มุ่งที่จะศึกษาความมุ่งหมายของการประถมศึกษา หลักฐานที่แสดงความมุ่งหมายของการประถมศึกษาที่ปรากฏแน่นอนใดแก ความมุ่งหมายที่กล่าวไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 หลักสูตรชั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2498 และหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย-

(23) Ibid., หน้า 378-379.

พ.ศ. 2503 ซึ่งปรากฏรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491

ตามหลักสูตรประถมศึกษาที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2491 แสดงความมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้ดังนี้

ความมุ่งหมาย : แผนการศึกษาชาติกำหนดการ เรียนชั้นประถมศึกษาไว้ 4 ปี แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 หลักสูตรนี้จึงต้องเกณฑ์ว่า เด็กที่แรกเข้ารับการ เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้ทางหนังสือมาก่อนและมีอายุไม่ต่ำกว่า 5 ปี บริบูรณ์ ก็กำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรให้เด็กที่เริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อ่านออกเขียนได้รวดเร็วและให้เด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 ได้เรียนวิชาสมแก่อัถภาพ⁽²⁴⁾

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498

ความมุ่งหมาย

หลักสูตรประถมศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาขั้นนี้ เป็นการพัฒนาความงอกงามทางกายภาพ ในทางวุฒิปัญญา ในทางสังคมและอาเวศ เพื่อให้พร้อมที่จะเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่เหมาะสมในระบอบเสรีประชาธิปไตย เช่น

1. ฝึกให้มีความกระหาย อยากเรียน อยากรู้ อยากเห็น อยากทำ อยากผจญภัย และกล้าหาญ
2. ฝึกให้มีความสามารถ พูด อ่าน เขียน ภาษาของตนเองได้ดีและจัดเจน
3. ฝึกให้มีความซื่อสัตย์สุจริต
4. ฝึกให้มีความสามารถ นับ คิด และแก้ปัญหาเลขคณิตเกี่ยวกับชีวิต-

(24) กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 (พระชนกระ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2491), หน้า 1.

ประจำวันใดก็ได้

5. ฝึกให้มีความสนใจในการฟังและการสังเกต
6. ฝึกให้เกิดสุขนิสัย และมีความรู้ในทางสุขศึกษา เพื่อบำเพ็ญตนให้มี
อนามัยดี
7. ฝึกให้มีความเข้าใจที่จะร่วมกับผู้อื่น ช่วยปรับปรุงการอนามัย และ
สุขภาพของชุมชน
8. ฝึกให้เด็กรู้จักใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน และบังคับการ
เคลื่อนไหวของร่างกายให้เกิดความชำนาญทางกีฬาเบื้องต้น และรู้จักใช้เวลา
ว่างส่งเสริมความเพลิดเพลิน เช่น เล่นกีฬา และเล่นดนตรี เป็นต้น
9. ฝึกให้เป็นผู้รู้คุณค่าของความสวยงาม และร่วมกันรักษาสิ่งสาธารณะ
ให้ถาวร
10. ฝึกให้เป็นผู้สามารถรับผิดชอบในตนเอง
11. ฝึกให้เป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่น และถือความเห็นส่วนรวมเป็นใหญ่
12. ฝึกให้พอใจชีวิตสังคม รวมทั้งงาน และเล่นกับผู้อื่นได้
13. ฝึกให้นิยมปฏิบัติตนตามมารยาทที่ดีของสังคมและวัฒนธรรมของชาติ
14. ฝึกให้รู้จักคุณค่าของบ้านและหน้าที่อันอุดมคติของครอบครัว
15. ฝึกให้มีความสนใจในการจัดบ้านเรือน และประณีตรู้จักคนเครื่อง-
ประกอบบ้านและรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว
16. ฝึกให้มีความอดทนทำงาน และให้รู้สึกร่างานคือกิจกรรมที่ให้ความ
เบิกบาน
17. ฝึกให้พอใจในการทำงาน และมีความรู้เรื่องอาชีพและเลือกอาชีพ
ให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม
18. ฝึกให้เป็นผู้รู้จักคุณค่าของการประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลา และ
พลังงานของคนทั้งกำลังกายและกำลังความคิด เพื่อใช้ในเรื่องที่เป็นประโยชน์
19. ฝึกให้รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเผื่อแผ่ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้
อื่น และมีใจกรุณาต่อสัตว์ควย
20. ฝึกให้มีความรู้และไหวพริบในการป้องกันอัคคีภัยและภัยอื่น ๆ
21. ฝึกให้เข้าใจและทำตนให้มีลักษณะเหมาะสมในระบอบเสรีประชา-

ธิปไตย (25)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

ในปี พ.ศ. 2503 ได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับใหม่ ความหลัก
สูตรนี้ การประถมศึกษาแยกเป็น 2 ส่วน คือประถมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย การ
ศึกษาเล่าเรียนใช้เวลา 4 ปี และ 3 ปี ตามลำดับ การเรียนการสอนต่อเนื่องกันรวมเป็น 7 ปี
หลักสูตรฉบับนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้ดังนี้

เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน

1. ให้รักการศึกษาเล่าเรียน มีนิสัยชอบค้นคว้าความรู้ด้วยเป็นนิจ
2. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. ให้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันได้
4. ให้มีทักษะในการฟัง การสังเกต และรู้จักใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป
5. ให้มีนิสัยในทางริเริ่มสร้างสรรค์
6. ให้มีความรู้เบื้องต้นอันจำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ให้รักษาสุขภาพของตนจนเป็นนิสัยและให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
7. ให้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบหน้าที่และกล้าในทางที่ถูก
8. ให้รู้จักดูแลและนิยมการเล่นกีฬา และการเล่นพื้นเมือง
9. ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ
10. ให้รู้คุณค่าของความมั่งคั่งและศิลปะ
11. ให้มีคัมภีร์ในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ รู้จักรักษาเกียรติและคุณค่า

ความดีของตน

(25) กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2498 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2498), หน้า 1-2.

12. ให้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักหาวินัย
13. ให้ความเมตตาการุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

14. ให้ตระหนักในความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์และรู้จักเคารพผู้อื่น
15. ให้มีสัมมาคารวะและมรรยาทอันดีงามตามประเพณีนิยม
16. ให้รู้จักเล่น ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยดี และให้มีความเป็นนักกีฬา
17. ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหรือเป็นผู้นับถือทำงานร่วมกับหัวหน้าด้วยดี
18. ให้เห็นความสำคัญของบ้านและรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
19. ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

20. ให้ความเฉลียวฉลาดและความขยันหมั่นเพียรในการใ้หม้อปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาชีพ
21. ให้ความอดทนและเข้มแข็งในการทำงาน
22. ให้นิยมและยกย่องการประกอบอาชีพโดยสุจริต
23. ให้รู้จักเลือกซื้อและเลือกใช้สิ่งของที่จำเป็นให้เหมาะสม
24. ให้รู้จักประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลาและพลังงาน
25. ให้รู้จักช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของครอบครัวและรู้ช่องทางที่จะประกอบอาชีพ
26. ให้ส่งเสริมการค้าของคนไทยและให้รู้ว่าการผลิตและการใช้ของไทยเป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อนานาชาติที่พลเมือง

27. ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
28. ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดี
29. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ และไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น
30. ให้รู้จักปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม
31. ให้รู้จักรักษาความปลอดภัยของตนเองและสังคม
32. ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่สุจริตของผู้อื่น

33. ให้ความเข้าใจในผลงานของวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านที่เป็นคุณและใน
ด้านที่อาจให้โทษแก่สังคม
34. ใฝ่รู้จักใฝ่รู้จักรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ
35. ใฝ่รู้จักใจและสงวนทรัพย์สินของธรรมชาติ
36. ใฝ่ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมความเข้าใจอันดี
ต่อกันเพื่อสันติสุขของโลก⁽²⁶⁾

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษาของนักการศึกษาไทย

ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ ได้เขียนบทความเรื่อง "การศึกษาในประเทศไทย" ได้เสนอ
ความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ 3 ข้อ คือ

1. เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความสุจริต มีศีลธรรม เป็น
พลเมืองดี มีความคิดชอบ ทำชอบ ประพฤติชอบ
2. ควรจะอบรมนักเรียน รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยให้รู้จักใช้ความคิด
รู้จักบำรุงสติปัญญาให้เจียบแหลม เพื่อสร้างวิวัฒนาการใหม่แก่ตนและสังคม
ใจเป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ประชาคม
3. ฝึกนักเรียนให้สามารถมีความรู้สำหรับใช้ประกอบสัมมาอาชีพะ เลี้ยง
ชีวิตของตนและครอบครัวได้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น⁽²⁷⁾

ดร. สุกใจ เหล่าสุนทร อธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เสนอหลัก 4 ประการใน
การจัดการศึกษาไว้ดังนี้

⁽²⁶⁾ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503
(พระนคร: กรุงเทพมหานคร, 2503), หน้า 2-3.

⁽²⁷⁾ หน่วยงานพิเศษ, กรมการฝึกหัดครู, เอกสารกรณีศึกษาพิเศษ ฉบับที่ 96 :
บทความประกอบวิชาการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2512), หน้า 39.

1. เพื่อให้มีความรู้ต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า ความรู้สามัญทั่วไปในระดับที่
ต้องการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างเป็นสุขหรือเรียก
ได้ว่าทำให้คนฉลาดขึ้น

2. เพื่อให้มีความรู้เฉพาะสำหรับคนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้
ให้สามารถใช้คุณสมบัติพิเศษที่มีในคนอย่างเต็มที่ เพื่อการอาชีพหรือเพื่อการมีร
ชีวิตอย่างบุคคลที่สมบูรณ์

3. เพื่อให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนและครอบครัว
ครัวตามความเหมาะสม เช่น คนทั่วไปควรออกประกอบอาชีพเมื่ออายุเท่าไร
รัฐบาลจะต้องวางนโยบายของประเทศให้แน่นอน เพื่อความสอดคล้องในการ
วางนโยบายทางการศึกษา

4. เพื่อให้รู้จักช่วยเหลือชุมชนที่ตนอยู่ และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้
ขึ้น การศึกษาของประเทศไทยเรายังขาดหลักการชอนอยู่มาก เพราะแรกก่อน
เรานี้ได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ แม้ว่าปัจจุบันนี้เราจะได้เริ่มเห็นความสำคัญ
ชอนนี้ แต่การปฏิบัติยังมีได้เข้าไปแพร่หลายในโรงเรียนมากเท่าที่ควร การ
ช่วยกันรักษาสาธารณประโยชน์ยังเป็นเรื่องเพิกเฉยอยู่⁽²⁸⁾

การวิเคราะห์ความมุ่งหมายการศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษาที่ได้เสนอมานี้แล้ว อาจสรุปได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้
2. ด้านสังคม
3. ด้านส่วนตัว
4. ด้านอาชีพ

(28) Ibid., หน้า 101-102.

1. ด้านความรู้ ความมุ่งหมายของการศึกษาเกี่ยวกับด้านความรู้ที่มีความต้องการให้ผู้เรียน:
 - 1.1 มีความรู้พื้นฐานเพื่อการเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น
 - 1.2 มีความรู้รอบตัว มีความรอบรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ
 - 1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 1.4 มีความสนใจใฝ่หาความรู้

2. ด้านสังคม เป็นการให้การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมี:
 - 2.1 ความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
 - 2.2 ความสัมพันธ์กับชุมชนรอบน ได้ับการรู้จักบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม
 - 2.3 ความสัมพันธ์กับชาติบ้านเมือง ได้แก่ การมีความรักชาติบ้านเมือง ประพฤติตนดี เป็นพลเมืองที่ดีของชาติตามวิถีทางของประชาธิปไตย
 - 2.4 ความสัมพันธ์กับโลก ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่น ๆ

3. ด้านส่วนตัว ได้แก่ การให้การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย อารมณ์ จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์
 - 3.1 สุขภาพอนามัย ได้แก่ การมีสุขนิสัยอันดี และมีพลานามัยดี
 - 3.2 อารมณ์ ให้เป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 3.3 จริยศาสตร์ ได้แก่ การมีกิริยามรรยาทอันดีงาม มีคุณธรรม
 - 3.4 สุนทรียศาสตร์ ให้เป็นผู้รู้จักแสวงหาความเพลิดเพลิน ในทางที่เหมาะสม มีความซาบซึ้งในศิลปะ

4. ด้านอาชีพ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับ:
 - 4.1 ความสนใจต่ออาชีพ ได้แก่ การนิยมยกย่องการประกอบอาชีพที่สุจริต
 - 4.2 การใฝ่หาอาชีพ ให้เป็นผู้รู้จักประเภทอาชีพ รู้จักใฝ่หาอาชีพในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม

4.3 งานภายในบ้านและครอบครัว ได้แก่ การรู้จักทำงานบ้าน หาทางส่งเสริม -
เศรษฐกิจของครอบครัว

4.4 การเตรียมตัวเพื่อการอาชีพ ได้แก่ การรู้จักฝึกฝนตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร
รู้จักใช้มือทำงานเพื่อเป็นรากฐานในการประกอบอาชีพสืบไป

สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายการศึกษาของโพบีมีความต้องการให้บุตรกุลสตรีได้รับการฝึก
ษา 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านสังคม ด้านส่วนตัว และด้านอาชีพ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของ
ชาติสืบไป.

Q-methodology (29)

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ได้ใช้วิธี Q-methodology เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้
วิจัยจึงขอเสนอเรื่องนารูเกี่ยวกับ Q-methodology.

Q-methodology เป็นชื่อของวิธีการวัดทางจิตวิทยาที่วิลเลียม สตีเฟนสัน (William
Stephenson (30) เป็นผู้คิดขึ้นได้ สตีเฟนสัน กล่าวว่า Q-methodology จะสามารถใช้วัด
พฤติกรรมของมนุษย์คนต่าง ๆ เช่น การระลึกถึงประสบการณ์ในอดีต การนึกคิดที่สะท้อนจากปะ
สาท การคิดวางแผนงาน (31) เป็นต้น Q-methodology นี้สามารถนำไปใช้ในการวัดในทาง
จิตวิทยาสังคม (Social psychology) self psychology บุคลิกภาพ และอื่น ๆ ได้

มีคำศัพท์นารูเกี่ยวกับ Q-methodology อีก 2 คำ คือ Q-technique ซึ่งเป็นการ
นำเอา Q-methodology ไปใช้ หรือหลักการใช้ Q-methodology ซึ่ง Q-technique มักจะ
ได้แก่การจัดเลือกหน้าไฟนั้นเอง และเรียกการจัดเลือก (sorting) นี้ว่า Q-sort.

(29) Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research (New
York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), pp. 581-598.

(30) William Stephenson, The Study of Behavior: Q-technique and
It's Methodology, (Chicago: The University of Chicago Press, 1964).

(31) Ibid., p. 68.

ข้อความ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4
1	2	2	1	1
2	1	1	0	0
3	0	0	3	4
4	2	2	4	2
5	2	1	3	3
6	1	2	2	2
7	3	3	2	2
8	2	2	2	2
9	4	4	2	3
10	3	3	1	1

จะเห็นว่า คะแนนของคนที่ 1 และคนที่ 2 กับ คนที่ 3 และคนที่ 4 คล้ายกัน แต่ของคนที่ 1 และ 3 2 และ 3 2 และ 4 ไม่ค่อยคล้ายกันนัก ถ้าจะหาความสัมพันธ์เราก็จะสามารถหาสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ได้ โดยหาสหสัมพันธ์ทีละคู่จากสูตร สหสัมพันธ์ของผลคูณ (Product-moment correlation) (32)

$$r = \frac{\sum xy}{\sqrt{\sum x^2 \sum y^2}}$$

ซึ่งจะได้ค่าสหสัมพันธ์ดังนี้

คะแนน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4
คนที่ 1		.92	-.08	-.08
คนที่ 2	.92		-.17	-.17
คนที่ 3	-.08	-.17		.75
คนที่ 4	-.08	-.17	.75	

(32) Fred N. Kerlinger, op. cit., p. 385.

สหสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

Q-technique เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดอันดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ แล้วจะมีการกำหนดค่าอันดับให้เป็นตัวเลข (Weight) เพื่อการคำนวณในทางสถิติต่อไป ตัวอย่างเช่น ถ้ามีรูปของนักการเมืองชาวอเมริกัน 6 คน เช่น ไอเซนเฮอว์ จอห์นสัน ร็อบบี้เฟลเลอร์ สตีเวนสัน ฮัมฟรีย์ และนิกสัน แล้วนำไปให้ชาวอเมริกันจัดอันดับความสำคัญ โดยถามว่า "ท่านต้องการจะเลือกใคร เป็นผู้ปรับปรุงสวัสดิการของประเทศ" ถ้าให้ผู้ที่สังกัดพรรครีพับลิกัน และพรรคเดโมแครท ฝ่ายละ 2 คน จัดอันดับ การจัดอันดับของชน 2 กลุ่มนี้จะแตกต่างกัน และหวังว่าผู้ที่สังกัดพรรคเดียวกันจะจัดอันดับใกล้เคียงกัน ถ้าเรากำหนดหาสหสัมพันธ์ของอันดับของคนทั้ง 4 ผลที่ได้จะออกมาในทำนองที่ว่า สัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ของคนที่อยู่ในพรรคเดียวกันจะค่อนข้างสูงหรือสูง ส่วนคนที่อยู่คนละพรรคคงจะมีสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ต่ำ สมมติว่าการจัดอันดับความสำคัญของคนทั้ง 4 ได้ลักษณะดังนี้

	รีพับลิกัน 1	รีพับลิกัน 2	เดโมแครท 1	เดโมแครท 2
ไอเซนเฮอว์	1	1	5	4
ร็อบบี้เฟลเลอร์	2	3	4	5
นิกสัน	3	2	6	6
จอห์นสัน	4	6	1	2
สตีเวนสัน	6	5	2	1
ฮัมฟรีย์	5	4	3	3

และผลของการหาสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ของอันดับ ได้

	รีพับลิกัน 1	รีพับลิกัน 2	เดโมแครท 1	เดโมแครท 2
รีพับลิกัน 1		.87	.17	-.17
รีพับลิกัน 2	-.87		-.19	-.18
เดโมแครท 1	-.17	-.19		.89
เดโมแครท 2	-.17	-.18	.89	

จะเห็นว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง รีพับลิกัน คนที่ 1 และคนที่ 2 เท่ากับ .87 และเดโมแครท-

คนที่ 1 กับคนที่ 2 เท่ากับ .89 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันสูง แต่ความสัมพันธ์อื่น ๆ มีค่าต่ำและคิด
รวมทั้งสิ้น

ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นการอธิบายหลักสำคัญเกี่ยวกับ Q-methodology ในเรื่องสหสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลกับบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม หรือระหว่างตัวประกอบหลาย ๆ อัน ตัวอย่างข้างบนนี้เข้า
ลักษณะแบบทดสอบ 4 ชุด ใช้ทดสอบคน 6 คน และทดสอบซ้ำแปร 2 ครั้ง

Q-sort และ Q-sorting

Q-technique เป็นวิธีการในการจัดอันดับความสำคัญของวัตถุ ประสงค์หรือเกณฑ์
ต่าง ๆ เช่น ข้อความ รูปภาพ ฯลฯ โดยให้ผู้ตอบเลือกออกเป็นกอง ๆ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
ตัวอย่างเช่น พิมพ์ข้อความเกี่ยวกับการศึกษาลงบนบัตรแล้วให้คนตอบว่า ข้อความใดที่เห็นด้วย (Ap-
prove) หรือไม่เห็นด้วย (Disapprove) ส่วนมากบัตรที่เรามักจะมีระหว่าง 60-120 บัตร นับ
ว่ายากในการจัดอันดับบัตรจำนวนมากเช่นนั้น เพื่อความสะดวก จึงจัดอันดับเป็นกอง ๆ ให้อยู่ใน
รูปของการแจกแจงปรกติ ตัวอย่างเช่น ถ้ามีบัตร 90 บัตร อาจจัดอันดับได้ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด					เห็นด้วยน้อยที่สุด					
3	4	7	10	13	16	13	10	7	4	3
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

การจัดอันดับจะจัดเป็นกอง ๆ จากเห็นด้วยมากที่สุดไปหาเห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งจะได้ 11
กอง ให้มีกองละ 3, 4, 7, 10, ---- 7, 4, 3 ตามลำดับ ส่วนจำนวนเลขที่อยู่ใต้เส้น
คงเป็นค่าคะแนน (weight) ที่กำหนดให้สำหรับแต่ละอันดับ คืออันดับแรกให้ 10 คะแนน จนอัน-
ดับท้ายสุดให้ 0 คะแนน ในการจัดอันดับผู้ตอบจะทำได้โดยจัดกองเป็น 3 กองก่อน โดยให้กอง
ทางขวามือเป็นกองที่เห็นด้วยน้อย และให้กองทางซ้ายมือเป็นกองที่เห็นด้วยมาก ส่วนบัตรที่ยัง
สงสัยใจไม่ได้ให้กองไว้กลาง ๆ แล้วจึงจัดเป็น 11 กอง

วิธีการเลือกบัตร เพื่อจัดอันดับผู้ตอบจะถูกกำหนดให้ตอบโดยวิธีใดก็ได้แล้วแต่จุดประสงค์ของ
การวิจัย

จำนวนบัตรในแต่ละกอง แต่ละกอง จะมีจำนวนเท่าใดก็ได้แล้วแต่ความสะดวกและความต้องการในการคำนวณทางสถิติ ยึดจากการทดลองปรากฏว่า เพื่อความคงเส้นคงวาและความเชื่อถือได้ทางสถิติ จำนวนบัตรทั้งหมดควรจะอยู่ระหว่าง 40-140 บัตร

ตัวอย่างของการจัดกอง

n = 80

2	4	6	9	12	14	12	9	6	4	2
4	6	9	13	16	13	9	6	4		
4	6	10	12	16	12	10	6	4		

n = 70

2	3	5	8	11	12	11	8	5	3	2
2	3	4	8	11	14	11	8	4	3	2

n = 60

2	3	6	11	16	11	6	3	2		
2	3	4	7	9	10	9	7	4	3	2

Q-sort ที่ใช้บัตรจำนวนน้อยบัตร

ในการถามเรื่องที่เป็นแบบกึ่งความเป็นจริง (Semi-realistic example) เช่น จะสำรวจเจตคติในทางการศึกษา อาจเขียนข้อความไว้มาก ๆ แล้วสุ่มตัวอย่างเอาจำนวนน้อย อาจเพียง 10 บัตรเท่านั้นก็ได้ แล้วให้ผู้ตอบจัดเป็นกอง ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด			เห็นด้วยน้อยที่สุด		
1	2	4	2	1	
4	3	2	1		0

สมมติให้คน 4 คน เลือกบัตรเพื่อจัดอันดับข้างบนนี้ แล้วให้คะแนนของอันดับ เราจะได้ค่าของคะแนน (Weight) ในการจัดอันดับของคนทั้ง 4 ดังนี้

ในการแปลความของสหสัมพันธ์ก็ทำได้ไม่ยากนัก จะเห็นว่า คนที่ 1 และคนที่ 2 จะจัดอันดับคล้ายกัน ค่า $r = .92$ และคนที่ 3 และคนที่ 4 ก็คล้ายกัน ซึ่งค่า $r = .75$ ส่วนค่า r ของคู่อื่น ๆ จะไกลศูนย์หมด แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันน้อย ถ้าจะให้การแปลความชัดเจนขึ้น ควรจะเอาข้อความทั้ง 10 ข้อมาประกอบการแปลความด้วย.

ทฤษฎีของ Structured และ Unstructured Q-sorts.

Unstructured Q-sort เป็น Q-sort ที่ใช้กันแพร่หลายมาก Q-sort ลักษณะนี้ ข้อความที่รวบรวมขึ้นโดยไม่ว่าหนึ่งถึงตัวแปรหรือตัวประกอบที่เฉพาะเจาะจงเพียงแต่พยายามจัดให้ข้อความมีลักษณะเป็นไปในทางเดียวกัน (Homogeneous items) การสร้างข้อความพยายามใหม่จำนวนข้อมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วจึงลุ่มตัวอย่างเอาตามที่ต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นข้อความเกี่ยวกับการทดสอบบุคลิกภาพของคนไข้เพื่อการวิเคราะห์โรคทางจิต การสำรวจเจตคติ การสำรวจความคิดเห็นหรืออื่น ๆ แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบตามแนวความคิดของตนหรือตามที่ตัวเองชอบ ผลที่ได้ก็นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ก็ได้

Structured Q-sort ในการจัดทำข้อความต้องอาศัย "ทฤษฎี" หรือ "สมมุติฐาน" ที่ตั้งขึ้น Q-sort ชนิดนี้มักจะใช้เพื่อทดสอบ "ทฤษฎี" หรือสมมุติฐาน"

One-way structured Q-sort ตัวอย่าง Q-sort ชนิด one-way structured Q-sort ได้แก่ การศึกษาเรื่องคุณค่าของ อัลพอร์ท เวอร์นอน และ ลินเซย์ (Allport-Vernon-Lindzey) ซึ่งอาศัยทฤษฎีคุณค่าของสปริงเจอร์ (Spranger) 6 ด้าน คือด้านทฤษฎี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุนทรีย์ภาพ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านศาสนา ความมุ่งหมายของการวิจัยดังกล่าว เพื่อสร้างเครื่องทดสอบเพื่อทดสอบคุณค่าของบุคคล แต่ไม่ใช่จะทดสอบทฤษฎีของสปริงเจอร์ สักเพียงสักใดพยายามทดสอบทฤษฎีคุณค่าของสปริงเจอร์ โดยสร้างข้อความเกี่ยวกับคุณค่าทางทฤษฎีไปทดสอบนักวิทยาศาสตร์ และนักวิชาการ ข้อความเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจไปทดสอบนักธุรกิจ ข้อความเกี่ยวกับศาสนาไปทดสอบตามคณะบาทหลวง ข้อความเกี่ยวกับสุนทรีย์ภาพไปทดสอบตามศิลปินและนักดนตรี และอื่น ๆ ถ้าทฤษฎีของสปริงเจอร์มีความเที่ยงตรงผลการวิเคราะห์เที่ยงตรง ก็จะเป็นข้อสรุปที่เชื่อถือได้.

Q-sort ดังกล่าวข้างบนนี้เป็นชนิด One-way structured เพราะมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพียงตัวเดียวเท่านั้น

การวิเคราะห์ความแปรปรวนข้อมูลของ One-way structured Q-sort นี้ ตัวอย่างอื่นหนึ่งก็คือ การใช้ Q-sort ทดสอบหญิงของสแปรงเจอร์ ซึ่งใช้ข้อความ 90 ข้อ เมื่อนำไปให้ผู้ตอบได้ตอบแล้ว ผลของการหาค่าเฉลี่ยของบุคคลากันต่าง ๆ ของนักดนตรีคนหนึ่ง ปรากฏว่าได้ค่าเฉลี่ยดังนี้

ด้านสุนทรียภาพ	ด้านสังคม	ด้านหญิง	ด้านการเมือง	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านศาสนา
7.13	6.27	6.13	4.73	4.33	1.40

ค่า F. ได้เท่ากับ 26.82 ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .001 แสดงว่านักดนตรีมีคุณค่าทั้งหมด แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .001 แต่เขาจะได้อะไรเฉลี่ยของคุณค่าของคนที่สูงกว่าคนอื่น ๆ

หญิงเบื้องต้นหรือสมมุติฐานง่าย ๆ อาจทดสอบได้โดยใช้ Q-sort ชนิดนี้ ซึ่งอาจจะเป็นหญิงเกี่ยวกับ เจตคติ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และอื่น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

Two-way Structured Q-sort หญิงหรือสมมุติฐานหลาย ๆ เรื่องอาจนำมาสร้างในลักษณะของ Q-methodology แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน ถ้าหญิงและสมมุติฐานดังกล่าวมีตัวแปร 2 ตัว จะเรียกว่า Two-way Structured Q-sort.

ตัวอย่างของ Two-way structured Q-sort เช่น การสำรวจเจตคติในทางสังคม มีข้อความ 60 ข้อ ผลของการสำรวจได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนของคนที่เป็นพวกอนุรักษนิยมคนหนึ่งดังนี้

ขอบข่าย (Areas)	เจตคติ (Attitudes)		
	อนุรักษนิยม (Conservative)	เสรีนิยม (Liberal)	
เศรษฐกิจ - การเมือง (Economic-political)	5.13	3.07	4.10
ทั่วไป - สังคม (General-social)	5.27	4.53	4.90
	5.20	3.80	

Q-sort นี้ มีตัวแปร 2 ตัว คือ เกี่ยวกับชอบช่าย และ เจตคติ ทางเจตคติ แบ่งเป็น 2 ทางคือ อนุรักษ์นิยมกับเสรีนิยม ส่วนด้านชอบช่าย แยกเป็นทางเศรษฐกิจ-การเมือง (Economic-Political) และทั่วไป-สังคม (General-social) Q-sort ที่จัดขึ้นจะต้องคล้อยตามขอบเขตทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ในการสร้างข้อความจะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเจตคติทางสังคมมาก่อน และข้อสำคัญคือต้องแน่ใจว่าข้อความที่รวบรวมขึ้นนั้นต้องมีความเชื่อว่า สอดคล้องกับทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแต่ละคนก็ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน ตามตัวอย่างข้างบนนี้ ค่า F. ระหว่าง 5.20 และ 3.80 จะมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนค่า F. ระหว่าง 4.30 กับ 4.90 ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า คน ๆ นั้นเจตคติเป็นอนุรักษ์นิยม ซึ่งตรงกับลักษณะของเจ้าหน้าที่ทราบมาก่อนแล้วว่า เขาเป็นพวกอนุรักษ์นิยม

การใช้ Q-design อาจจะใช้ทดสอบในลักษณะที่ตัวแปรเป็นแบบ 2×2 , 3×2 , 4×3 , 2×4 และอื่น ๆ และถ้าตัวแปรจะมี 3 ตัวแปร หรือ 4 ตัวแปรก็ได้.

ข้อดีและข้อบกพร่องของ Q-Methodology

ข้อดี

1. Q-methodology มีความสัมพันธ์กับทฤษฎี ทำให้น่าเชื่อถือได้ เช่น Structured Q-sort ที่สร้างขึ้น จะสร้างขึ้นตามทฤษฎี
2. ผู้ตอบที่ตอบ Q-sort จะรู้สึกมีความเพลิดเพลินในการตอบ เพราะดูเป็นจริง เป็นจริง และหาทาย นาคิด นาท่า
3. Q-methodology สามารถใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนและความสัมพันธ์วิเคราะห์ข้อมูลได้

ข้อบกพร่อง

1. เป็นการลำบากที่จะให้ผู้ตอบจำนวนมากตอบครั้งเดียวพร้อม ๆ กัน
2. ลำบากในการคิดคำนวณถ้ามีข้อความมาก ๆ และผู้ตอบปัญหาจำนวนมาก
3. การจัด Q-sort เป็นการบังคับกับความอิสระในการตอบ เช่น ถ้าให้จัดอันดับ

5 อันค้ำ เมื่อจัดอันค้ำที่ 1, 2, 3 และ 4 แล้ว บั๊กหรือข้อความที่เหลือ
ต้องเป็นอันค้ำที่ 5

อย่างไรก็ตาม Q-methodology สามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าทางการศึกษา
สำรวจเจตคติ ความคิดเห็น การคว่นคว่าอื่น ๆ ทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา การศึกษา
ทางการแพทย์ เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลของ Q-methodology ก็สามารถใช้วิธีการวัดแนว
โน้มเข้าสู่ส่วนกลาง การวัดความแปรปรวน การหาความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบคุณสมบัติของ
กลุ่มได้ สามารถทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนและวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis)
ได้ Q-methodology จึงเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งที่ใช้กันอยู่แพร่หลาย.

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนเกี่ยวกับความมุง-
หมายของการศึกษา โดยวิธีที่เรียกว่า การหยั่งเสียงประชามติ (Public Opinion Polls)
ปรากฏผลของรายงานตั้งแต่ ค.ศ. 1950 จนกระทั่งถึงปี 1958 ว่า ชาวอเมริกันต้องการให้เด็ก
อเมริกันทุกคนได้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนเท่า ๆ กัน และมุ่งให้ยูเรียนได้รับการฝึกฝนทำงาน
มากกว่าการได้รับการศึกษาทั่วไป⁽³³⁾

เมื่อปี ค.ศ. 1959 ลอเรนซ์ คัมบลิว คาวนีย์ (Lawrence W. Downey)⁽³⁴⁾ ได้ทำ
การสำรวจความคิดเห็นของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับภารกิจของการศึกษา ในประเทศสหรัฐอเมริกา
โดยมีวัตถุประสงค์ว่า

- (1) ความมุ่งหมายของการศึกษาในสหรัฐอเมริกาเป็นเป้าหมายอย่างไรบ้าง และ-----
- (2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษา คาวนีย์

⁽³³⁾ Dorothy Westby-Gibson, Social Perspectives on Education: The Society, the Student, the School (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1965), p. 107.

⁽³⁴⁾ Downey, op. cit., pp. 1-88.

ได้วิเคราะห์ความมุ่งหมายของการศึกษาในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน และได้ใช้ Q-sort เก็บรวบรวมข้อมูลสอบถามความคิดเห็นชาวอเมริกันทั้งประเทศ ปรากฏผลการวิจัยว่า:

1. ความมุ่งหมายในสหรัฐอเมริกา สรุปได้ 4 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านความรู้ ต้องการให้ยูเรี่ยนมีความรู้พื้นฐาน รู้จักนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความไม่ใจในการแสวงหาความรู้
 - 1.2 ด้านสังคม มีความมุ่งหมายเพื่อให้ยูเรี่ยนรู้จักให้ความร่วมมือกับผู้อื่นใกล้ชิด ประพฤติตนสนใจเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความจงรักภักดีต่อชาติ และรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับประชาชาติทั่วโลก
 - 1.3 ด้านส่วนตัว มีความมุ่งหมายเพื่อให้ยูเรี่ยนมีสุขภาพแข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี มีใจคอมั่นคง มีจรรยาบรรณที่ดี และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
 - 1.4 ด้านอาชีพ ต้องการให้ยูเรี่ยนรู้จักเตรียมตัวเพื่อการอาชีพ สนใจในอาชีพต่าง ๆ รู้จักทำงานนาน รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินอย่างประหยัด
2. ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษา ชาวอเมริกันที่เป็นนักการศึกษา และไม่ใช่ นักการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การให้การศึกษากับยูเรี่ยนควรเน้นด้านความรู้ ส่วนด้านสังคม เห็นว่ามีความสำคัญน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

ในปี ค.ศ. 1959 มหาวิทยาลัยอัลเบอร์ตา⁽³⁵⁾ (University of Alberta) ประเทศแคนาดา ได้นำเครื่องมือของควานีย์ไปใช้ในการวิจัย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็นในแคนาดาเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษา ปรากฏผลการวิจัยว่า:

- (1) ศึกษาธิการและอาจารย์ที่สอนวิชาการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การให้การศึกษาคือหน้าที่หลักของโรงเรียน และควรจะให้ความรู้ด้านวิชาการมาก ๆ
- (2) ประชาชนมีความคิดเห็นว่า การให้การศึกษาคงจะเน้นการฝึกฝนการอาชีพ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี และให้มีความรู้ และ----

(35) Ibid., p. 68.

- (3) ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นว่าควรจะให้ความรู้ในด้านวัฒนธรรมและ
ด้านวิชาการมาก ๆ.

สรุป

การจัดการศึกษา ก็เหมือนกับการดำเนินงานอื่น ๆ คือ จำเป็นต้องมีการกำหนดความมุ่ง
หมายของการดำเนินงานไว้ก่อน จอห์น คิวอี้ ให้แนวความคิดไว้ว่า ความมุ่งหมายของการศึกษา
จะต้องมีรากฐานมาจากกิจกรรมและความต้องการของบุคคลที่จะได้รับการศึกษา สามารถนำไปเป็น
แนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้

การศึกษามีรากฐานมาจากวิชาการหลายด้าน เช่น วิชาปรัชญา วิชาจิตวิทยา วิชาสังคม-
วิทยา และวิชาประวัติศาสตร์ รากฐานทางวิชาปรัชญานับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษามาก แนว
คิดทางปรัชญาการศึกษาจะให้แนวทางในการจัดการศึกษา การกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา
ปรัชญาการศึกษาสาขาใหม่ ๆ มีบทบาทในการจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้มาก ตัวอย่างเช่น ปรัชญา
สาขาโปรเกรสลิวิสม และสาขารีคอนสตรัคชันนิลลิสม มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกา
มาก ความมุ่งหมายของการศึกษาในสหรัฐอเมริกามีอยู่ 4 ข้อคือ ต้องการให้ผู้ใหญ่เรียนมี
สัญชาตญาณของตน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

ความมุ่งหมายการศึกษาของไทยตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัยจนถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ในตอนต้นไม่
มีหลักฐานปรากฏแน่นอน เพียงจะมีการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาแน่ชัดเมื่อปี พ.ศ. 2414
ว่า ต้องการฝึกคนที่มีความสามารถเพื่อเข้ารับราชการ ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
เป็นต้นมา แผนการศึกษาของชาติฉบับต่าง ๆ ก็ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้คล้าย ๆ
กัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่กุลบุตรกุลธิดา 4 ด้าน คือ
ด้านความรู้ ด้านสังคม ด้านสวนศัว และด้านอาชีพ

ได้มีผู้ทำการวิจัย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับความคิดเห็นของการศึกษาว่า
การที่ตนเองส่งบุตรหลานของตนไปโรงเรียนนั้น ต้องการให้กุลบุตรกุลธิดาของตนได้รับการศึกษา-
อะไรบ้าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างก็คือวิธี

Q-methodology ซึ่งเป็นวิธีที่ วิลเลียม สตีเฟนสัน ไคล์คีน นอกจากนั้น Q-methodology ยังเหมาะกับการวิจัยในเรื่องจิตวิทยา สังคมวิทยา และทางการแพทย์ การวิจัยนี้ก็ได้ใช้วิธี Q-methodology เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นกัน.

